

– Режим доступу до ресурсу : <http://www.ecoleague.net/34903999-235.html>. (дата звернення: 26.10.2024).

10. Андрусевич А. Неурядові екологічні організації в Україні: проблеми становлення і розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ji.lviv.ua/n41texts/andrusevych.htm> (дата звернення: 26.10.2024).

11. Громадська оцінка екологічної політики в Україні. Доповідь українських громадських екологічних організацій. Київ: 2015. 156 с.

УДК 330.34

Любинський О.І. – студент спеціальності 101 “Екологія” ступеня вищої освіти “Магістр” КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”.

Науковий керівник: **Мудрак О.В.** – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри екології, природничих та математичних наук КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ м. КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ

Анотація. Проведено теоретико-методичне узагальнення та розроблення концептуальних засад управління сталим розвитком міста, які дозволяють визначити напрями його організаційно-економічного забезпечення в сучасних умовах реформування національної економіки, формування конкурентноспроможних територіальних громад, процесів євроінтеграції України.

Ключові слова: урбанізація, стратегічне планування, сталий розвиток міст, промислові території, цілі сталого розвитку.

Summary. Theoretical and methodological generalization and development of conceptual principles of sustainable development management of the city have been carried out, which allow determining the directions of its organizational and economic support in modern conditions of reforming the national economy, forming competitive territorial communities, and European integration processes of Ukraine.

Key words: urbanization, strategic planning, sustainable urban development, industrial territories, sustainable development goals.

Постановка проблеми. Екологічні аспекти розвитку міст ґрунтуються на покращенні екологічного стану довкілля та досягненні сталого розвитку території міста й формуються, на основі проектування показників відповідності функціонально-планувальної структури міста. Екологічний розвиток міст повинен ґрунтуватися на наступних компонентах – екологічна безпека, екологічна санітарія, екологічна промисловість, цілісний еколандшафт, екологічна інформованість [1].

За результатами адміністративно-територіальної реформи міста України в рамках нових територіальних громад суттєво збільшили території, на які тепер поширюється їхня юрисдикція. Це ставить на порядок денний питання правильної інтеграції цих територій і, відповідно, розробку моделей того, як українські міста будуть розвиватися [2].

Сучасні міста змінюються з невпинною швидкістю завдяки людському, виробничому, інноваційному, науковому, творчому та інвестиційному потенціалу, туризму, проте такий швидкий темп змін призводить до низки викликів, в тому числі й в екологічній сфері міст. Концентруючи значний потенціал, міста стають все менш комфортними для проживання населення [3].

Найбільш гострими екологічними проблемами сучасних міст України є неналежний стан житловокомунального господарства, в тому числі водопостачання

та водовідведення, забруднення повітря, перероблення твердих побутових відходів, недостатня кількість й площі зелених зон, погіршення стану здоров'я місцевих жителів [4].

Однією з багатьох умов євроінтеграції України є дотримання Європейського зеленого курсу, що являє собою план дій Європейського Союзу для озеленення [5].

За версією британського видання The Telegraph, який спирався на дані Всесвітньої організації охорони здоров'я, рейтинг десяти найбільш екологічно чистих міст світу очолила столиця Швеції Стокгольм [7].

Сучасні міста залучені в складні процеси глобалізації. На зміну старому поділу праці, заснованого на спеціалізації по регіонах, приходить новий поділ, яке базується на конкретних процесах, внаслідок чого виробництво поширюється на все більш, широке коло регіонів світу [6].

За даними газети “The New York Times” було складено список з десяти міст світу, які відповідають і екологічним нормам, і високим стандартам рівня життя. Це Окленд (Нова Зеландія), Берлін (Німеччина), Барселона (Іспанія), Кейптаун (Південно-Африканська Республіка), Копенгаген (Данія), Курітіба (Бразилія), Монреаль (Канада), Сантьяго (Чилі), Шанхай (Китай), Вільнюс (Литва) [7].

Зростання ролі і значення міст у світі загалом, і регіонах України зокрема, потребує зміни у підходах до управління його стратегічним розвитком [6].

Мета дослідження – обґрунтування основних стратегічних аспектів створення сучасного європейського міста за ефективного використання наявних ресурсів та об'єктивних конкурентних перевагах міста, збереженні навколишнього середовища і розвитку людського капіталу, а також запровадженні інновацій з урахуванням закордонного досвіду, механізмів координації та управління сталим розвитком.

Об'єкт досліджень – урбоecosистема міста Кам'янець-Подільський.

Результати досліджень. Сучасний розвиток переважної більшості країн світу реалізується через концепцію сталого розвитку, спрямованої на інтеграцію економічної, соціальної і екологічної складових розвитку. Міста – найбільші споживачі всіх видів природних ресурсів – територіальних, енергетичних, продовольчих, а також найважливіші джерела забруднення навколишнього середовища. Навантаження на природне середовище різко зростає не лише у самих містах, але і за міською межею. Не виключенням є і м. Кам'янець-Подільський [8].

Доречно відмітити, що за останні роки у місті інтенсивно розвиваються недержавні системи моніторингу якості повітря - Eco City і ЛУН Місто. Основними забруднювачами серед стаціонарних джерел міста Кам'янець-Подільський є ПАП “Подільський цемент”, КП “Міськтепловоденергія”, Філія “Птахофабрика “АВІС”, ПАТ “Агрохолдинг авангард”. У значно меншому ступені на баланс викидів впливають аграрні і фермерські підприємства, а також переробні підприємства. Переважна кількість усіх викидів в атмосферне повітря Кам'янець-Подільської міської територіальної громади (МТГ) формується пересувними джерелами, у першу чергу, автомобільним транспортом. На території міста Кам'янець-Подільський встановлено станції громадського моніторингу якості атмосферного повітря Air Fresh Max. Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря міста Кам'янець-Подільського визначається Хмельницьким обласним центром з гідрометеорології на постійному посту спостереження. Середня потужність експозиційної дози гамма-випромінювання у повітрі на території міста становила 11-13 мкР/годину. Загалом суттєвих змін рівня потужності експозиційної дози гамма-випромінювання у повітрі на території міста Кам'янець-Подільського не

спостерігається. Шумове забруднення Кам'янець-Подільської МТГ обумовлено впливом таких основних джерел: автомобільний транспорт, промислові і комунальні підприємства, об'єкти будівництва і реклами та ін. Заміри рівнів шуму проводили в світлу пору доби із здійсненням обліку категорій автотранспорту та застосуванням цифрового шумоміра марки Venetech GM 1356. На рівень шуму на території міста впливали: відстань до проїжджих частин, час доби, навантаження автотранспорту, наявність зелених насаджень, розташування будівельних майданчиків, інформаційних і рекламних звуків. Найбільший рівень шуму створюється транспортом (70-80 дБ). У межах селітебної забудови рівень шуму складає 45-60 дБ. Найвищі показники шуму прослідковувалися біля основних автомобільних шляхів.

На території Кам'янець-Подільської МТГ прояви зміни клімату зумовлені атмосферними явищами і процесами, зокрема, змінами середньомісячної та середньорічної температури повітря, її мінімальними і максимальними показниками, проявом кліматичних аномалій і екстремальних явищ погоди; змінами кількості опадів продовж всіх сезонів, і зокрема в зимовий період; водним режимом річок, проявом надмірної посухи.

Контроль за якістю і спостереженням за станом забруднення поверхневих вод здійснюють: Регіональний офіс водних ресурсів у Хмельницькій області, Хмельницький обласний центр з гідрометеорології, Державна установа "Хмельницький обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України", Державна екологічна інспекція в Хмельницькій області, КП "Кам'янець-Подільськтепловоденергія". Місто забезпечують питною водою 25 артезіанських свердловин підземних водозаборів, а також поверхневий забір з річки Дністер. Комунальний водопровід міста Кам'янця-Подільського підпорядковується органам місцевого самоврядування. КП "Міськтепловоденергія" - суб'єкт господарювання, що здійснює експлуатацію об'єктів централізованого питного водопостачання та водовідведення. Питною водою з міського водопроводу користується населення м. Кам'янець-Подільського та прилеглих населених пунктів. Контроль за якістю питної води питної здійснюється відомчою лабораторією підпорядкованою КП "Міськтепловоденергія".

Висновки.

1. Аналіз екологічного стану м. Кам'янець-Подільський свідчить про середній стан забруднення атмосферного повітря.
2. Кам'янець-Подільський знаходиться на території національного природного парку "Подільські Товтри" і об'єкту Смарагдової мережі України – національний природний парк "Подільські Товтри" (код UA 0000011, площа 261 521,0 га).
3. У місті частково сортують тверді побутові відходи і відбирають небезпечні відходи, завдяки цьому кількість відходів, що потрапляють на міський полігон – скорочується. Проте для забезпечення безпечних умов у системі поводження з відходами та скорочення обсягів утворення парникових газів необхідно побудувати сміттєпереробний завод, а старий полігон – рекультивувати.
4. Основні екологічні проблеми Кам'янець-Подільської міської територіальної громади пов'язані зі значним рівнем антропогенного навантаження, що обумовлює опосередкований вплив на стан навколишнього природного середовища.
5. На перспективу необхідно впровадження комплексу заходів для зменшення викидів в атмосферне повітря, реконструкції парків, оптимізації системи поводження з відходами, водопостачання і водовідведення.

Список використаних джерел

1. Виговська О.В., Дехтяренко Ю.Ф. Екологічні аспекти розвитку сучасних українських міст. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2265> (дата звернення: 25.10.2024).
2. Розвиток українських міст: нові межі – нові можливості. URL: <https://mistosite.org.ua/articles/rozvytok-ukrainskykh-mist-novi-merezhi-novi-mozhlyvosti> (дата звернення: 25.10.2024).
3. Кучерявий В.П. Витоки і шляхи розвитку урбоекології та фітомеліорації як нових екологічних дисциплін. *Науковий вісник. Проблеми урбоекології та фітомеліорації*. Випуск 13.5. 2003. С. 16–22.
4. Мовчан В.О., Черненко К.Д. Екологізація міських систем – шлях до сталого розвитку. *Збірник наукових статей ВНТУ*. Вінниця, III -й Всеукраїнський з'їзд екологів з міжнародною участю (Екологія/Ecology - 2011), 21-24 вересня. 2011. С. 639–641.
5. Аналітичний документ Європейський зелений курс: можливості та загрози для України. 2020. 74 с.
6. Поспелов А.В., Пушкар Т.А. Місце і значення сучасного міста в формуванні господарських комплексів регіонів. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2011. № 11. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=356> (дата звернення: 25.10.2024).
7. 10 “зелених” міст світу та українські зелені міста. URL: <https://ecolog-ua.com/news/10-zelenyh-mist-svitu-ta-ukrayinski-zeleni-mista> (дата звернення: 25.10.2024).
8. Василенко І.А., Півоваров О.А., Трус І.М., Іванченко А.В. Урбоекологія. Дніпро: Акцент ПП. 2017. 309 с.

УДК 656.13:504.61

Мокранська Л.С. – студентка спеціальності 101 “Екологія” ступеня вищої освіти “Магістр” КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”

Науковий керівник: **Серебряков В.В.** – доктор біологічних наук, професор кафедри екології, природничих та математичних наук КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”

РОЗВИТОК ГРОМАДСЬКОГО ЕКОЛОГІЧНОГО РУХУ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ

Анотація. Розвиток громадського екологічного руху є ключовим фактором у процесі створення заповідних територій, які мають важливе значення для збереження біорізноманіття та природних ресурсів. В останні десятиліття зростає усвідомлення необхідності охорони природних територій від негативних впливів людської діяльності, і громадські ініціативи відіграють важливу роль у цьому процесі. Громадський екологічний рух сприяє підвищенню екологічної свідомості та мобілізації громадян для захисту природи, що включає створення національних парків, природних резерватів, біосферних заповідників та інших охоронюваних територій. Одним з основних напрямів є активна участь екологічних організацій та місцевих громад у розробці та реалізації стратегій охорони природи, а також у правовому захисті природних територій. Створення заповідних територій, ініційоване громадськими рухами, має позитивний ефект на збереження рідкісних видів флори та фауни, відновлення природних екосистем, а також покращення якості життя населення. Проте важливим залишається забезпечення підтримки з боку державних органів, бізнесу та міжнародних організацій для